

■ **دکتر سیدرضا میرطاهر**

پیمان «استارت جدید» سال ۲۰۱۰ میان روسیه و آمریکا منعقد شد.طبق این پیمان، دو دولت توافق کردند تعداد کلاهک‌های هسته‌های راهبردی خود را به هزار و ۵۵۰ عدد مستقر روی حداکثر ۷۰۰ موشک بالستیک قاره پیم‌ا و بمبافکن استراتژیک محدود کنند. پیمان «استارت جدید» جایگزین معاهده کاهش تسلیحات استراتژیک موسوم به «استارت» است که در سال ۱۹۹۱ منعقد و در دسامبر ۲۰۰۹ منقضی شد.

■ **اعلام تمدید پیمان**

به رغم آغاز بر تنش روابط آمریکا و روسیه در دوره ریاست جمهوری بایدن و موضع‌گیری‌های ضد روسی واشنگتن، اما اکنون تحولی مهم در زمینه توافقات استراتژیک بیسن این دو قدرت بزرگ هسته‌ای یعنی تمدید رسمی پیمان استارت جدید انجام گرفته است. آنتونی بلینکن وزیر امور خارجه آمریکا ۱۵ بهمن (۲۱فوریه ۲۰۲۱) در بیانیه‌ای از رسمی شدن تمدید پیمان تسلیحاتی «استارت جدید» به مدت پنج سال خبر داد. بلینکن در بیانیه خود اعلام کرد: «رئیس‌جمهور بایدن وعده داده بود از طریق احیای رهبری ایالات متحده در حوزه کنترل تسلیحات و منع اشاعه، مردم آمریکا را از تهدیدات هسته‌ای ایمن نگه دارد. امروز ایالات متحده با تمدید معاهده استارت جدید با فدراسیون روسیه به مدت پنج سال، اولین گام را در راستای عمل به این وعده برداشت.» پیش از این «لوید استین» وزیر دفاع جدید آمریکا نیز اعلام کرده بود تمدید پیمان استارت جدید در راستای منافع ملی آمریکا خواهد بود. بنه گفته وی، تمدید این سند، زمان لازم را به روسیه و امریکا خواهد داد تا روی توافقات جدیدی در عرصه کنترل تسلیحات کار کنند.«جن ساکی» سخنگوی کاخ سفید نیز تأیید کرده بود دولت ایالات متحده خواستار تمدید پیمان استارت جدید برای پنج سال است و این اقدام را باسخگویی منافع ملی- امنیتی آمریکا می‌داند.

■ **گام مهم**

مواقف مهم دولت بایدن با تمدید پیمان استارت جدید که کاملاً بر خلاف رویه دولت ترامپ در زمینه خروج از پیمان‌های کنترل تسلیحات از جمله پیمان نیروهای هسته‌ای میان برد (آی ان اف) و پیمان «آسمان‌های

۴ رویکرد

■ **محسن طاهری**

جو بایدن در آغاز به کار خود به عنوان چهل‌وششمین رئیس‌جمهور آمریکا چند مشکل اصلی پیش‌رو دارد:

۱- بحران کرونا:بی شک بحران همه‌گیری کرونا مهم‌ترین و بزرگ‌ترین چالش جو بایدن در شروع کارش در کاخ سفید است.»
۲- ترامپ بر نامه بیماری برای کرونا گذاشته است. این امر منجر به ابتلای نزدیک به ۲۴ میلیون آمریکایی به این ویروس شد که تاکنون ۴۰۰هزار کشته بر جای گذاشته است. دولت بایدن نیز هنوز برنامه خاصی را برای مقابله با کرونا اعلام نکرده و تنها به اجباری کردن استفاده از ماسک برای همه شهروندان آمریکایی در اماکن عمومی اکتفا است.

۲- بازنسازی اقتصاد رو به افول
ایرکا: شیوع بیماری کرونا علاوه بر تلفات جانی بر اقتصاد آمریکا هم تأثیرات مخربی گذاشته است. افزایش بیکاری، افزایش ورشکستگی مشاغل کوچک و همچنین صنایعی مهمی چون گردشگری، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، رستوران‌ها و… به تبع آن رشد بیکاری و بازنسازی اقتصاد این کشور پیش از مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی دولت نوپای بایدن است.

۳- شکاف موجود در جامعه
ایرکا: چهار سال قبل که ترامپ روی کار آمد، تحریک عوام‌گرایی و ملی‌گرای، شکاف و دوقطبی شدن جامعه آمریکا را عمیق‌تر کرد. اختلافی که از گفتمان در سطح مقامات سیاسی به سطح عوام منتقل شد و در نهایت در یورش معترضان به نتیجه انتخابات به کنگره بروز و ظهور پیدا کرد. بایدن با میراث آمریکا دوقطبی‌ناسمی از عملکرد ترامپ که شدت خشونت‌ها را دامن زده، روبه‌روست و باید دید برای متحد کردن این جامعه به شدت دوقطبی چه برنامه‌ای دارد!

۴- بازنسازی جایگاه آمریکا در نظام بین‌الملل: ترامپ تعهدات بین‌المللی آمریکا را زیر پا نهاده و به آنها بی‌توجهی کرده، معاهده تغییرات اقلیمی پاریس، توافقات استراتژیک هسته‌ای با روسیه، خروج از یونسکو و توافق برجام با ایران. در حقیقت بازسازی چهره آسیب دیده آمریکا در نظام بین‌الملل یکی از مهم‌ترین چالش‌های دولت بایدن خواهد بود.

اما بازگشت آمریکا به هر کدام از این تعهدات با چالش‌ها و مسائل خاصی روبه‌روست.

یکی از چالش برانگیزترین این بازگشت‌ها را می‌توان بازگشت واشنگتن به توافق برجام با ایران دانست. از یکسو این بازگشت نمی‌تواند همانند چهار سال گذشته باشد،

باز» قرار دارد، امید جدیدی برای جلوگیری از افزایش تسلیحات هسته‌ای و حفظ امنیت جهانی ایجاد کرده است. خروج آمریکا از پیمان‌های کنترل تسلیحات در دوره زمامداری دونالد ترامپ موجب ایجاد آسیب‌های جدی به ثبات و امنیت جهانی شده است. با روی کار آمدن دولت بایدن، روسیه به عنوان قدرت هسته‌ای همراز آمریکا از تغییر رویکرد واشنگتن در این زمینه استقبال کرده است. پیمان استارت جدید آخرین پیمان مهم در زمینه کنترل تسلیحات هسته‌ای استراتژیک است که هنوز به حیات خود ادامه می‌دهد. با وجود اصرارها و تأکیدهای فراوان روسیه برای تمدید این پیمان که مهلت آن در ۵ فوریه ۲۰۲۱ به پایان می‌رسد، دولت ترامپ با مطرح کردن شروط غیر عملی مانند حذف تسلیحات فرسوت از زرادخانه روسیه و لزوم عضویت چین در این پیمان، به خود را عدم تمدید آن بود. با توجه به نزدیک بودن زمان انقضای پیمان استارت جدید، دولت روسیه اخیراً در این باره به دولت پیشین آمریکا هشدار داده بود. به گفته «گئورگی آرباتوف» کارشناس روابط بین‌الملل «پیمان استارت جدید» به لطف رژیم راستی آز‌مایی و اقدامات اعتمادساز، نوانست درجه بالای‌ای

بازگشت به «استارت» برای «استارت»‌های جدید

دولت بایدن به استارت برگشته تا آن را پلی برای کشیدن پای روسیه به توافقات جدید از جمله برای ممنوعیت تسلیحات فراسوت کند

درد

روسیه در صدد استست با پیشبرد مذاکرات هسته‌ست‌ای و موشکی با دولت جدید امریکا زمینه‌ احیای دیگر معاهدات تسلیحاتی مانند پیمان نیروهای هسته‌ست‌ای میان برد (آی‌ان‌اف) و نیز پیمان آسمان‌های باز را که دولت ترامپ، امریکاراز آنها خارج ساخته است فراهم نماید

راستی آز‌مایی را بر موشک‌های بالستیک قاره پیم‌ا، موشک‌های قابل شلیک از زیردریایی و همچنین بمبافکن‌های استراتژیک روسی اعمال کنیم.» در حالی‌که واقعیت این است

نکنه قابل توجه این است که دولت بایدن نیز در راستای رویکرد کلی آمریکا که همواره دشمنان و رقبای خود را متهم کرده و خود را مبری از هر گونه اقدام و یا رویه نادرست نشان می‌دهد در این باره نیز تلاش کرده است به نحوی خطر هسته‌ای ادعایی از جانب روسیه را دلیل اقدامش برای تمدید پیمان استارت جدید قلمداد کند. بلینکن در باره این ادعا گفته است: «تمدید معاهده استارت جدید تضمین می‌کند ما محدودیت‌های قابل

۴ رویکرد

اختلاف وفادارانه بایدن با تل آویو

زیرا در این دوره، ایران علاوه بر اینکه خواستار لغو تمامی تحریم‌های اعمالی دوران ترامپ است، هیچ‌گونه مذاکره جدیدی خارج از مفاد برجام را نیز نمی‌پذیرد. از سوی دیگر نحوه مواجهه دولت بایدن با ایران بسر روابط آمریکا

با متحدان منطقه‌ای و به خصوص رژیم صهیونیستی نیز تأثیر اساسی خواهد داشت. برخی سعی دارند در اراز مخالفان اسرائیل قلمداد کنند. این گمانه‌زنی‌ها از آنجا شدت گرفت که با گذشت بیش از دو هفته از زمان مراسم تحلیف، رئیس‌جمهور آمریکا هنوز تماسی با بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل نگرفته است، در حالی‌که از زمان به قدرت رسیدن با رهبران کانادا، مکزیک، بریتانیا، روسیه، آلمان و فرانسه صحبت و اخیراً با نخست‌وزیر استرالیا و رئیس‌جمهور کره‌جنوبی هم تماس برقرار کرده است. ترامپ تنها سه روز پس از ورود به کاخ سفید با بنیامین نتانیاهو تماس گرفته بود که این به معنای آن است که واشنگتن علاقه کمتری به آنچه نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی می‌گوید، دارد و نباید به معنای دشمنی وی با اسرائیل تلقی شود.

نگاهی به سابقه سیاسی بایدن نشان می‌دهد او یکی از دوستان وفادار و قدیمی تل آویو است که در بعضی موارد از جمله نحوه مقابله و مواجهه با ایران و همچنین شهرک‌سازی در اراضی اشغالی تنها با روش‌های صهیونیست‌ها اختلاف نظر داشته است

صهیونیست‌ها اختلاف نظر داشته است.

بایدن سال ۲۰۱۵ گفته بود: «اسرائیل از این موهبت برخوردار است که یکی از بزرگ‌ترین نسل‌های بنیانگذار تاریخ جهان را دارد.» اشاره بایدن به اشخاصی چون بن گوریون، گلدا مایر، مناحیم بگین، ارل شارون، اسحاق رابین و شیمون پرز بود که به باور بایدن جامعه اسرائیلی یکی از خلاق‌ترین جوامع روی زمین را ایجاد کرده و تبدیل به یکی از قدرتمندترین نیروهای نظامی منطقه شده‌اند. جو بایدن بارها در سنا به صراحت گفته است: «باید از بابت کمک به اسرائیل شرمسار باشیم و از کسی عذرخواهی کنیم.» او در جریان انتخابات سال ۲۰۲۰ نیز گفت از

«آسمان‌های باز» تأمین می‌کرد. این دو معاهده مهم توسط دولت ترامپ لغو شدند و فعلاً که دولت بایدن صحبت مشخصی درباره آینده آنها نکرده است.

■ **موضع روسیه**

روسیه بارها بر لزوم حفظ معاهدات کنترل تسلیحات از جمله پیمان استارت جدید تأکید کرده است و رویکرد دولت قبلی آمریکا که مبتنی بر خروج از این پیمان‌ها برای رهایی از هرگونه محدودیت در باره گسترش تسلیحاتی بوده را مورد نکوهش قرار داده است. با توجه به اینکه دولت بایدن تمرکز خود را بر معکوس کردن اقدامات دولت ترامپ قرار داده، بنابراین با روی کار آمدن آن و قصدش برای تمدید پیمان استارت جدید، مسکو گام‌های لازم را در این زمینه به سرعت برداشته است. در این راستا پس از یادداشت تفاهم ۲۶ ژانویه بین آمریکا و روسیه، لایحه تمدید پنج‌ساله پیمان استارت جدید در دومای دولتی و شورای فدراسیون روسیه به تصویب رسید.

مذاکرات، محمد یونس سفید به عنوان رئیس طلی بیانیه‌ای اعلام کرد ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه اسنادی را امضا کرده است که براساس آن پیمان استارت جدید دولت روسیه و آمریکا در خصوص اقدامات کاهش تسلیحات تهاجمی استراتژیک به‌مدت پنج سال تمدید می‌شود.

با توجه به پایان پیمان استارت جدید در فوریه ۲۰۲۱، اگر دولت بایدن با تمدید این معاهده موافقت نمی‌کرد، موجب می‌شد تا آمریکا بار دیگر توسعه تسلیحات هسته‌ای استراتژیک را بدون هیچ محدودیتی آغاز کند. چنین اقدامی با واکنش متقابل روسیه مواجه می‌شد و بدین ترتیب مسابقه تسلیحاتی جدیدی بین این دو قدرت بزرگ هسته‌ای جهان آغاز می‌شد که نتیجه آن صرفاً افزایش بی‌ثباتی در عرصه بین‌المللی و به خطر افتادن امنیت جهانی بود. اکنون روسیه در صدد است با پیشبرد مذاکرات هسته‌ای و موشکی با دولت جدید آمریکا زمینه احیای دیگر معاهدات تسلیحاتی مانند پیمان نیروهای آسمان‌های باز را که دولت ترامپ، امریکاراز آنها خارج ساخته است فراهم نماید. از دیدگاه مسکو ادامه بقای پیمان‌های کنترل تسلیحات شرط مهمی برای حفظ ثبات و امنیت جهانی است.

چالش

توافق موقت برای دولتی موقتی

شرق و غرب لیبی با ژنو یکپار چه نمی‌شود

یونس منفی از شرق لیبی به عنوان رئیس شورای نظارتی انتخاب شد و عبدالحمید دبیبه از غرب لیبی دو پست کلیدی دولت موقت را به دست آوردند. محمد منفی پیش از این سفیر لیبی در یونان بود اما بعد از آن که ترکیه با دولت سراج چندین توافقنامه امضا کرد و نیروهای ترکیه عملاً در گیر جنگ داخلی این کشور شدند، دولت یونان در اعتراض به این اقدام ترکیه محمد منفی را از آتن اخراج کرد. او با وجود اینکه سفیر دولت سراج بود اما وابستگی طیفه‌ای با شرق این کشور دارد و به این دلیل نیز قرار گرفتش در رأس شورای ریاستی امیازی است که جناح شرق این کشور به دست آورده است. در مقابل، عبدالحمید دبیبه تاجر و سیاستمداری است از قبایل مصرانه در غرب لیبی که با قرار گرفتن در پست نخست‌وزیری به نوعی این سهم از قدرت را نصیب جناح غرب لیبی کرد. به این ترتیب قدرت در دولت جدید و به صورت نمادین بین دو جناح شرق و غرب لیبی تقسیم شده است اما باید توجه داشت مسائل و مشکلات با این گام نخست تمام نشده‌اند.

■ **مشکلات پیش‌رو**

واقعیت این است که مشکلات لیبی عمیق‌تر از آن هستند که در چند روز نشتست و برگزاری انتخابات توسط نمایندگان گروه‌ها و قبایل لیبی و تشکیل دولت موقت حل فضل شوند. افراد قدرتمندی در لیبی هستند که بهره‌ای از این نشتست و نتایج آن نداشته‌اند و هنوز معلوم نیست در قبال آن چه خواهند کرد. بی‌شک یکی از مهم‌ترین این افراد ژنرال خلیفه حفتر است. لازم به یادآوری است خودبزرگ‌بینی او تا حدی است که یک بار در آوریل ۲۰۲۰ خود را رهبر لیبی خوانده‌اقدامی که همان حقوق حتی از سوسی حامیانش در دولت شرق نیز مورد انتقاد شدید قرار گرفت. حالا حفتر سهمی از نشتست ژنو برنده و تشکیل دولت موقت و انتخابات عمومی ۲۴ دسامبر آینده به معنای حذف کامل او از معادلات قدرت در لیبی است. با توجه به جاه‌طلبی و امکانات نظامی که در دست اوست بعید به نظر می‌رسد این ژنرال کار کشته حاضر شود نتیجه نشتست ژنو را راحت و بدون دردسر بپذیرد. در این بین، افرادی نظیر عقبله صالح، رئیس پارلمان شرق لیبی و فتحنی باشاغا، وزیر کشور دولت غرب، در این انتخابات شکت خوردند که هر کدام شخصیت مطرحی در اردوگاه سیاسی خود بودند و شکت آنها بیم وقت و تردیدهایی نسبت به کارکننی در کار دولت موقت و شکت آن ایجاد کرده است.

علاوه بر مشکلات داخلی، نباید از دولت خارجی و میزان نفوذ آنها در لیبی غافل ماند. این کشورها در حال حاضر از نتیجه به دست نبروهای حفتر به دروازه‌های این شهر محتمل به نظر می‌رسید. بنا بر این تجربه تلخ از اختلافات، چنددستگی‌ها و جنگ داخلی باعث می‌شود تا با احتیاط به توافق اخیر توجه‌شود و نتوان مطمئن از عاقبت آن بود.

■ **تقسیم قدرت**

یکی از ضمانت‌های این توافق وجود ساختاری در دولت موقت است که از تقسیم قدرت بین دو بخش شرق و غرب لیبی ایجاد شده باشد. به نظر می‌رسد این تقسیم قدرت دست کم در ظاهر امر رعایت شده است. در واقع، مقدمه رسیدن به این ساختار با اعلام استعفای فائز سراج از ریاست دولت وفاق ملی مستقر در طرابلس بود. جناح طبرقی با وجود این دولت، حاضر به معامله‌ای برای تقسیم قدرت نمی‌شد و فشارها بر سراج، در نهایت نتیجه داد نسا اعلام او برای کنار رفتن از قدرت زمینه را برای توافق طرف‌های رقیب و رسیدن به یک ساختار سیاسی جدید و برگزاری انتخابات فراهم کرده باشد. به این ترتیب، محمد

درد

باید توافقی به دست آمده در ژنو را همانند دولت محصول این توافق موقت دانست تا اینکه شرابط طی ماه‌های آینده مشخص‌کند توافق دائمی و مستحکم بوده یا تنها مره‌له‌ای برای بروز مجدد اختلاف‌ها و درگیری‌ها بوده است؟!